

**NOTA DE FUNDAMENTARE**  
**la proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 68/2016**  
**cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar**

**1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ**

Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar a fost elaborat de către Ministerul Justiției în colaborare cu instituțiile publice de expertiză judiciară.

**2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ**

**2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ**

Conform act. 215 din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2024, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 887/2023, Ministerul Justiției este autoritatea responsabilă de modificarea Legii nr. 68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, în scopul consolidării mecanismelor de formare inițială și continuă a experților judiciari, de admitere în profesie, evaluare a activității și organizare a activității de expertiză judiciară.

Pe parcursul anului 2024 proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar a fost elaborat și supus avizării și reavizării, fiind organizate mai multe ședințe cu reprezentanții instituțiilor publice de expertiză judiciară în vederea atingerii obiectului propus.

**2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative**

Principiile activității de expertiză judiciară, modul de realizare a expertizelor judiciare, procedura de admitere în profesia de expert judiciar, statutul expertului judiciar, formele de organizare a activității de expertiză judiciară sunt reglementate de Legea nr. 68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar (*în continuare - Legea nr. 68/2016*).

Pe parcursul implementării Legii nr. 68/2016 și monitorizării impactului acesteia asupra sistemului de expertiză judiciară, actorii implicați în implementarea legii au invocat mai multe deficiențe, generate inclusiv de unele proceduri anevoioase, care afectează stabilitatea domeniului de expertiză judiciară, făcându-l vulnerabil în fața actualelor provocări.

Mai mult, odată cu intrarea în vigoare a legii menționate, în profesia de expert judiciar se observă o reticență în a accede, iar în mai multe specialități există o insuficiență de experți judiciari, cauzată inclusiv de formalitățile excesive în procesul de admitere în profesie. Acest fapt are un efect negativ asupra sistemului de expertiză judiciară, în special având în vedere că o bună parte a experților judiciari sunt de vârstă înaintată, iar la pensionarea acestora în sistemul de expertiză judiciară se va înregistra o criză de personal pe anumite specialități.

Astfel, **calificarea și evaluarea experților judiciari** reprezintă una dintre problemele cu cel mai înalt grad de complexitate, generat de dificultatea creării mai multor componente nominale ale Comisiei de calificare și evaluare, corelativ tipului specialității de expertiză judiciară în care se evaluează expertul (care poate deține mai multe specialități de expertiză judiciară) sau, după caz, în care se califică candidatul. Astfel, o singură comisie, dar care se constituie într-o multitudine de componente a membrilor ei, realizează pe de o parte calificarea candidaților pentru a obține statutul de expert judiciar în una sau mai multe specialități și tot această comisie evaluează performanțele experților judiciari o dată la 5 ani sau mai devreme, în mod extraordinar, în anumite cazuri prevăzute de lege.

La momentul actual, Comisia de calificare și evaluare activează pe lângă Ministerul Justiției și se compune din 9 membri și un secretar. Cu toate acestea, Ministerul Justiției care are printre

funcțiile de bază - monitorizarea și efectuarea controlului asupra modului în care sunt exercitate profesiile și prestate unele servicii juridice, nu face parte, prin intermediul unui membru, din componența Comisiei de calificare și evaluare a experților judiciari, doar asigură secretariatul acesteia. În acest context, ministerul este în imposibilitate de a interveni eficient în realizarea procedurilor ce vizează atât calificarea cât și evaluarea experților judiciari. În schimb, efectuarea lucrărilor de secretariat pentru Comisie, aglomerează activitatea Ministerului Justiției cu un volum mare de lucru tehnic, ceea ce afectează realizarea eficientă a misiunii de bază - elaborarea politicilor publice, inclusiv, în domeniul profesiilor juridice.

De asemenea, cadrul normativ actual generează incertitudini cu privire la studiile superioare (ramura științifică), pe care trebuie să le dețină expertul judiciar pentru a accede într-o specialitate concretă. Or, Legea nr. 68/2016 are o abordare diferențiată doar în privința experților judiciari din domeniul medicinei. Astfel, persistă disensiuni și interpretări arbitrare de către membrii Comisiei de calificare și evaluare a experților judiciari la etapa adoptării deciziei cu privire la admiterea la examenul de calificare a candidaților cu anumite studii în anumite specialități, urmând a se realiza o claritate și în acest sens.

***Cu referire la procedura de evaluare a experților judiciari***, potrivit art. 56 alin. (2)-(3) din Legea nr. 68/2016, gradul de calificare de categoria trei se acordă la obținerea calificării de expert judiciar în specialitatea solicitată, iar gradul de calificare imediat superior se conferă dacă expertul a obținut calificativul „foarte bine” la evaluarea performanțelor sau calificativul „bine” la ultimele 2 evaluări ale performanțelor.

Conform acestor norme, expertul judiciar ar putea deține, câte un grad de calificare separat pentru fiecare specialitate, ceea ce generează confuzii cu privire la nivelul de calificare a acestuia și modul de salarizare, respectiv actuala reglementare lăasă loc de interpretări.

Suplimentar, alin. (1) de la art. 55 și alin. (1) al art. 56 din Legea nr. 68/2016, creează confuzii cu privire la acordarea gradelor de calificare experților judiciari, or, aceștia pot deține mai multe specialități, pe care le obțin în diferite perioade de timp. Respectiv, perioada pentru care trebuie să se prezinte la evaluarea ordinară (o dată la 5 ani) pentru o anumită specialitate nu corespunde cu perioada de evaluare pentru o altă specialitate. Astfel, scadența termenului de 5 ani este diferit pentru diferite specialități, expertul fiind impus să vină la evaluare practic 1 dată în 2 ani dacă deține 2 specialități (marea majoritate a acestora) sau chiar fiecare an dacă deține mai mult de 3 specialități. În caz contrar expertul pierde dreptul de efectuare a expertizelor judiciare pentru specialitatea în care nu a fost evaluat și pentru care a expirat termenul de 5 ani.

În circumstanțele reflectate, nu este clar câte calificative „foarte bine”, după caz, „bine” trebuie să dețină expertul judiciar, pentru evaluarea în care specialitate deține anumite calificative, în care termen de 5 ani împlinit și la care următoare evaluare se acordă următorul grad de calificare.

În context, normele indicate sunt confuze și la fiecare evaluare apar discuții și neclarități atât la membrii Comisiei de evaluare și calificare, cât și la experții evaluați.

***În partea ce ține de efectuarea stagiului profesional*** se atestă reglementări incerte, care generează diferite interpretări. Or, potrivit art. 40 alin. (4) „sunt scutite de efectuarea stagiului profesional persoanele care au absolvit instituții de învățământ superior [...], precum și persoana prevăzută la art. 55 alin. (7).” În aceeași ordine de idei, art. 55 alin. (7) prevede că „expertul judiciar care a obținut calificativul „nesatisfăcător” la evaluarea ordinară sau la evaluarea extraordinară organizată în condițiile art. 55 alin. (4) și (5) este supus unei noi evaluări extraordinare la expirarea unui an de la data evaluării ordinare. Dacă în urma acestei evaluări expertul judiciar obține de asemenea calificativul „nesatisfăcător”, acestuia i se retrage calitatea de expert judiciar în specialitatea respectivă. Astfel, norma scutește persoanele cu licența retrasă ca urmare a obținerii calificativului „nesatisfăcător” la evaluarea performanțelor, de efectuarea stagiului profesional, indiferent de specialitatea în care ar dori candidatul să obțină o nouă licență de expert judiciar. Prin urmare, o persoană căreia i-a fost retrasă licența de expert judiciar, ar fi

avantajat în raport cu alți candidați, fapt inadmisibil pentru un sistem de expertiză judiciară bazat pe profesionalism.

***O altă deficiență majoră de implementare a Legii nr. 68/2016 se atestă și în procesul pierderii calității de expert judiciar.*** Astfel, practica denotă că majoritatea experților judiciari sunt calificați și dețin cel puțin 2 specialități de expertiză judiciară. Potrivit art. 64 alin. (1) lit. c), calitatea de expert judiciar poate fi încetată prin renunțare, solicitată în cerere, care se depune la Ministerul Justiției. Respectiv, expertul judiciar care din motive personale intenționează să renunțe la una din specialitățile deținute, acest renunț poate fi interpretat drept renunț la licența de expert judiciar, lăsând la decizia autorității publice de a hotărî cum să acționeze.

Confuzie se creează și la aplicarea art. 46 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 68/2016, care stabilește că licența pentru exercitarea profesiei de expert judiciar se retrage în cazul în care „*expertul judiciar a obținut calificativul „nesatisfăcător” la evaluarea susținută în condițiile art. 55 alin. (4) și (5)*”. Deși, expertul judiciar ca urmare a evaluării pierde calitatea de expert judiciar în o anumită specialitate, acestuia i-ar putea fi retrasă licența în general, fără să poată activa și în celelalte specialități deținute. Retragera licenței în acest caz este independentă de procedura de evaluare în celelalte specialități, care nu ar trebui să fie dependente de oricare dintre specialități.

***În mai multe sesizări adresate Ministerului Justiției se invocă că termenele de efectuare a expertizelor judiciare sunt foarte lungi,*** acestea numindu-se pentru anii 2026, 2028 și mai târziu, inclusiv din considerentul că numărul experților judiciari calificați în anumite specialități este foarte redus (de ex: 1-2 experți judiciari în domeniul expertizei psihologice, la nivel național, domeniu care devine tot mai solicitat în condițiile sociale actuale; 10 experți în domeniul construcțiilor, care de asemenea reprezintă un domeniu extrem de solicitat), fapt ce periclitează accesul liber la justiție al cetățenilor, principiu primordial într-un stat de drept.

Prin urmare se impune consolidarea mecanismului de recunoaștere ad-hoc în calitate de expert judiciar persoane competente în specialitatea solicitată pentru efectuarea expertizei.

Un alt aspect problematic care rezultă din prevederile actuale ale Legii nr. 68/2016 este ***procedura de autorizare a laboratoarelor de expertiză judiciară, prevăzută la art. 36 alin. (2) lit. a) drept condiție de valabilitate a rapoartelor de expertiză judiciară***, dar și prevederile art. 73, care impun instituțiilor publice de expertiză judiciară și birourilor de expertiză judiciară autorizarea laboratoarelor.

Atragem atenția, că la etapa elaborării Legii nr. 68/2016 a fost admisă o confuzie între noțiunile de laborator autorizat de expertiză judiciară, care în practica internațională reprezintă o formă de organizare a activității de expert judiciar și noțiunea de birou de expertiză judiciară (aceeași noțiune de laborator autorizat, conform cadrului internațional) preluată în cadrul legal național. În Legea nr. 68/2016, noțiunea de laborator de expertiză judiciară reprezintă „*local sau încăpere a unei instituții în care se efectuează expertiza judiciară și care este prevăzută cu instalații speciale, aparate și instrumente pentru realizarea cercetărilor sau este amenajată într-un alt mod, conform specialității de expertiză judiciară corespunzătoare;*”

Or, potrivit art. 3 lit. c) din ***Decizia-Cadru 2009/905/JAI a Consiliului Uniunii Europene din 30 noiembrie 2009 privind acreditarea furnizorilor de servicii de expertiză criminalistică, care efectuează activități de laborator*** „furnizorii de servicii de expertiză criminalistică” înseamnă orice organizație, publică sau privată, care efectuează activități criminalistice de laborator la solicitarea autorităților competente de asigurare a aplicării legii sau a autorităților judiciare.

Art. 4 din același act UE prevede că „*Statele membre se asigură că furnizorii de servicii de expertiză criminalistică care efectuează activități de laborator sunt acreditați de un organism național de acreditare în conformitate cu EN ISO/IEC 17025*”.

Respectiv, acreditarea se realizează în privința elementului instituțional (instituției publice/ persoanei juridice/ formei de organizare) și nu în privința unei încăperi (cuprinsul noțiunii de laborator de expertiză judiciară, art. 2 din Legea nr. 68/2016).

În favoarea argumentului privind confuzia între forma de organizare a activității de expertiză judiciară și laborator ca încăpere fără personalitate juridică, destinată pentru cercetări este și norma de la art. 73 alin. (2) lit. b)-c) din Legea nr.68/2016, care impune drept condiție de autorizare a laboratorului, întrunirea condițiilor:

- privind calificarea și competența experților judiciari ai laboratorului pentru a putea efectua anumite expertize judiciare în anumite specialități;

- privind asigurarea respectării circuitului documentelor, arhivarea și păstrarea lor, precum și privind asigurarea păstrării obiectelor supuse expertizei judiciare.

**Atragem atenția că aceste condiții, prin natura lor, nu pot fi întrunite de un laborator în sensul Legii nr. 68/2016** or, sunt improprii condițiile impuse unui laborator cu privire la competența experților judiciari sau circuitul documentelor, acestea fiind condiții caracteristice biroului de expertiză judiciară ca formă de organizare a activității expertului judiciar (din domeniul privat) sau instituției publice de expertiză judiciară. Aceste condiții ar fi relevante pentru un laborator doar în cazul în care acesta ar fi fost concomitent și formă de organizare a activității expertului judiciar (așa cum aceștia sunt organizați la nivel internațional).

Respectiv, la etapa elaborării Legii nr. 68/2016 a fost admisă confuzia între forma de organizare cu elementul instituțional, percepându-se eronat necesitatea autorizării laboratoarelor. În esență, *autorizarea reprezintă o împuternicire* ce emană de la autoritățile statului pentru sectorul privat în vederea acordării dreptului de a presta anumite servicii și nicidecum de la autoritățile statului pentru autoritățile statului având ca rezultat autorizarea unei autorități publice create prin efectul legii și care activează în baza unui vast cadru normativ.

### 3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

În contextul celor relatate mai sus, prin proiect se propune:

- revizuirea procedurii de accesare în profesia de expert judiciar și facilitarea procesului de constituire a comisiilor de calificare a experților judiciari;
- revizuirea procedurii de evaluare a experților judiciari și de constituire a comisiilor de evaluare a acestora;
- îmbunătățirea mecanismului de formare profesională inițială a candidaților și distingerea clară a situațiilor de scutire a persoanelor de la efectuarea stagiului profesional;
- elucidarea aspectelor privind procedura de pierdere/renunțare/retragere a dreptului de efectuare a expertizelor judiciare într-o specialitate în situația în care expertul judiciar deține calificarea în mai multe specialități;
- clarificarea aspectelor privind întocmirea și arhivarea rapoartelor de expertiză judiciară, eliberarea acestora și corectarea greșelilor admise în rapoartele de expertiză judiciară;
- precizarea cerințelor privind valabilitatea rapoartelor de expertiză judiciară întocmite de experții judiciari și standardele cărora trebuie să corespundă instituțiile publice de expertiză judiciară și birourile de expertiză judiciară;
- reducerea termenelor de efectuare a expertizelor judiciare.

#### 3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

În scopul atingerii obiectivelor propuse, proiectul prevede:

➤ *Cu privire la revizuirea procedurii de accesare în profesia de expert judiciar și de facilitare a procesului de constituire a comisiilor de calificare a experților judiciari:*

Potrivit propunerii de modificare și completare a art. 43, examenul de calificare în profesia de expert judiciar se va susține la Comisia de calificare a experților judiciari, care se va forma în fiecare instituție publică de expertiză judiciară, iar persoana care intenționează să desfășoare activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară va fi admis la examenul de calificare la una din instituțiile publice de expertiză judiciară, după depunerea actelor necesare și achitarea la contul bancar al instituției respective a taxei obligatorii în mărime de 20 de unități convenționale.

Candidatul, individual urmează să selecteze una din instituțiile publice de expertiză judiciară, unde conform Registrului de stat al experților judiciari activează experți calificați în specialitatea în care acesta intenționează să se califice, pentru a susține examenul de calificare.

Astfel, prin proiect se propune descentralizarea modului de formare a comisiilor de calificare a experților judiciari. Astfel, conform intervențiilor propuse la art. 43 din Legea nr. 68/2016, Comisia de calificare a experților judiciari se va constitui în cadrul instituțiilor publice de expertiză judiciară, prin ordin al conducătorului instituției publice respective.

Admiterea în profesie a experților judiciari de către Comisia de calificare constituită în fiecare instituție publică de expertiză judiciară va crește gradul de angajament și responsabilitate al instituțiilor respective față de fiecare nou expert admis în profesie și gradul de pregătire a acestuia (atât cunoștințe teoretice, cât și practice), care, de obicei, urmează să activeze în instituția unde a susținut examenul de calificare, contribuind astfel la imaginea instituției și la competitivitatea acesteia. Totodată, formarea Comisiei de calificare în fiecare instituție publică de expertiză va reduce din formalități nejustificate și procedurile birocrate, sporind incluziunea instituțiilor publice de expertiză judiciară la procesul de consolidare a domeniului expertizei judiciare și încurajarea concurenței pozitive între instituții.

De asemenea, conform proiectului, în scopul transparentizării procesului de accedere în profesia de expert judiciar, dar și în scopul facilitării procesului de luare a deciziei privind admiterea la examenul de calificare, prin ordin al ministrului justiției urmează a fi aprobată Lista domeniilor de formare profesională corespunzător specialităților de expertiză judiciară. Această listă va servi pentru ghidare ordonatorului expertizei judiciare la atragerea ad-hoc în calitate de experți judiciari a specialiștilor în situațiile în care într-o anumită specialitate nu există experți judiciari calificați, sau cei existenți au fost recuzați sau există alte motive de imposibilitate de efectuare a expertizei judiciare.

În același context, prin completarea articolului 43 cu alineatul (8) s-a propus responsabilizarea conducătorilor instituțiilor publice de expertiză judiciară de a asigura condiții necesare pentru efectuarea examenului de calificare a experților judiciari de către instituția condusă, de cel puțin de 2 ori pe an. Prin această prevedere se va impulsiona organizarea examenului de accedere în profesia de expert judiciar, majorarea numărului de experți și, implicit, reducerea termenului de efectuare a expertizelor, evitându-se astfel blocajele.

Potrivit redacției propuse pentru alineatul (4) a art. 43, în componența Comisiei de calificare, constituită în cadrul fiecărei instituții publice de expertiză judiciară, se va include un reprezentant al Ministerului Justiției. Propunerea derivă din atribuțiile Ministerului Justiției de elaborare și promovarea a politicii în domeniul expertizei judiciare, cu funcții în domeniul profesiilor și serviciilor juridice, care urmează să monitorizeze și să identifice deficiențele de implementare a cadrului legal. Secretariatul comisiilor de calificare, potrivit proiectului, urmează a fi asigurat de către instituțiile publice de expertiză judiciară.

Concomitent, proiectul stabilește și *exigențe cu privire la formarea experților judiciari*, astfel încât până la solicitarea eliberării licenței de expert judiciar, aceștia urmează să efectueze și să facă dovada urmăririi cursului de expertiză judiciară de cel puțin 40 ore, la o instituție de învățământ superior, modificări propuse la art. 42 alin. (4) lit. a). Prin urmare se va asigura formarea profesională uniformă a experților judiciari, astfel încât aceștia să obțină cunoștințe în domeniul dreptului și expertologiei, necesare în procesul de efectuare a expertizelor judiciare și întocmire a raportului de expertiză judiciară.

➤ *Cu privire la procedura de evaluare:*

În scopul garantării implementării unei proceduri eficiente de evaluare a experților judiciari proiectul stabilește că Comisia de evaluare urmează a fi constituită în fiecare instituție publică de expertiză judiciară, prin ordinul conducătorului acestei instituții.

În componența acestor comisii se va include câte un expert desemnat de fiecare instituție publică de expertiză judiciară și un reprezentant al Ministerului Justiției. Mandatul membrilor Comisiei de evaluare este de 4 ani.

➤ *În partea ce ține de elucidarea aspectelor privind procedura de pierdere/renunțare/retragere a dreptului de efectuare a expertizelor judiciare într-o specialitate, în situația în care expertul judiciar deține calificarea în mai multe specialități, se propune reglementarea expresă a posibilității de confirmare a calificării deținute prin intermediul anexei la licența de expert judiciar.*

Astfel, potrivit proiectului, expertul judiciar va putea renunța la una din specialități sau pierde dreptul de a efectua expertize judiciare în una din specialități, prin procedura restituirii anexei la licență, eliberate în specialitatea respectivă, având în continuare posibilitatea de a activa în celelalte specialități pentru care nu a renunțat, după caz, nu a pierdut acest drept.

➤ *Cu privire la întocmirea și arhivarea rapoartelor de expertiză judiciară, eliberarea acestora și corectarea greșelilor admise în rapoartele de expertiză judiciară:*

Potrivit propunerilor de modificare a art. 36 alin. (4), raportul de expertiză se va întocmi în cel puțin 2 exemplare, dintre care unul se va transmite ordonatorului. Celelalte exemplare se vor arhiva potrivit legislației. Or, potrivit cadrului legal actual acesta se întocmește în 2 exemplare, ceea ce nu răspunde situațiilor posibile când, de exemplu, la efectuarea expertizei judiciare participă mai mulți experți care activează în diferite instituții de expertiză judiciară sau sunt atrași experți care activează în birouri de expertiză judiciară. Proiectul ajustează prevederile legii și în partea ce ține de eliberarea numărului de exemplare pentru actul de corectare a greșelilor din rapoartele de expertiză judiciară.

Totodată, rapoartele de expertiză întocmite de expertul judiciar care a desfășurat activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară și este exclus din Registrul de stat al experților judiciari se vor păstra în biroul în care acesta și-a desfășurat activitatea. După caz, se va transmite prin ordin al Ministrului Justiției spre păstrare unui alt birou de expertiză judiciară sau unei instituții publice de expertiză judiciară, în care activează cel puțin un expert calificat în cel puțin o specialitate similară deținută de expertul judiciar care a fost radiat din Registrul de stat al experților judiciari.

De asemenea, în cazul pierderii sau distrugerii exemplarului raportului de expertiză păstrat în dosarul cauzei judiciare, vor putea fi eliberate copii autentificate de pe exemplarul raportului de expertiză judiciară arhivat, la solicitarea ordonatorului expertizei sau, după caz, la solicitarea organului de urmărire penală sau a instanței de judecată care examinează cauza judiciară. Se interzice ridicarea exemplarului raportului de expertiză arhivat.

În situația în care expertiza judiciară a fost efectuată de persoana atrasă ad-hoc în calitate de expert judiciar, prin proiect se propune drept soluție ca exemplarul rapoartelor de expertiză judiciară efectuate de aceasta, să se transmită spre păstrare de către ordonatorul expertizei judiciare, prin act de predare-primire, unui birou de expertiză judiciară sau unei instituții publice de expertiză judiciară, în care activează cei mai mulți experți judiciari calificați în genul de expertiză în care se include specialitatea în care a fost efectuată expertiza judiciară.

➤ *Referitor la cerințele privind valabilitatea rapoartelor de expertiză judiciară întocmite de experții judiciari din cadrul instituțiilor publice de expertiză judiciară și cei care activează într-un birou de expertiză judiciară*

Prin proiect se intenționează a se face claritate în partea ce ține de condițiile de valabilitate a rapoartelor de expertiză elaborate de experții judiciari. Astfel, conform propunerilor de modificare a art. 14 alin. (1), cercetările din cadrul expertizei judiciare se efectuează în laboratoarele instituțiilor publice de expertiză judiciară, după caz, a birourilor de expertiză judiciară, în corespundere cu specialitatea, în care se solicită efectuarea expertizei.

De asemenea, potrivit intervențiilor la art. 36, drept condiție de valabilitate a rapoartelor de expertiză judiciară se propune ca *instituția publică de expertiză judiciară și biroul de expertiză judiciară să aibă implementat în activitate sistemul de management al calității conform standardelor aplicabile.*

Suplimentar, pentru a elimina aspectele defectuoase la care s-a făcut referire în compartimentul 2 din această notă, se propune abrogarea art. 73 din Legea nr. 68/2016.

➤ *În scopul optimizării termenilor de efectuare a expertizelor judiciare:*

Proiectul propune modificări la art. 13 alin. (1), care obligă stabilirea termenului de efectuare a expertizei judiciare inclusiv în funcție de caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite, cauză aflată fie la etapa urmăririi penale sau de judecată în cadrul căreia se solicită efectuarea expertizei judiciare.

În același context în vederea optimizării termenului de efectuare a expertizelor judiciare, art. 13 se completează cu alin. (1<sup>1</sup>), care va permite conducătorului instituției publice de expertiză judiciară să modifice termenele de efectuare a expertizelor judiciare și consecutivitatea programată în cazul unui număr limitat de experți judiciari în specialitatea respectivă, sau la solicitarea ordonatorului expertizei judiciare în cazurile prevăzute la art. 20 alin. (3) din Codul de procedură penală.

La fel, în scopul reducerii termenului de efectuare a expertizelor judiciare, se propune modificarea art. 16 alin. (4), (5) și art. 17 în sensul permiterii atragerii la efectuarea expertizelor judiciare a experților judiciari sau a specialiștilor indiferent dacă activează sau nu în instituțiile publice de expertiză judiciară care posedă cunoștințe necesare pentru soluționarea obiectivelor înaintate. Spre exemplu: persoane cu studii de licență/master/doctori în istorie, biologie, chimie, pedagogie preșcolară, etc., care pot fi implicați în efectuarea expertizelor complexe (care au obiective legate de patrimoniu cultural, istoric, plagiate, substanțe necunoscute, etc. etc.).

De asemenea, se propune completarea art. 36 cu alin. (3<sup>1</sup>) care va facilita ca atunci când pentru efectuarea expertizei judiciare se vor prezenta mai multe obiecte de cercetare sau vor fi formulate mai multe întrebări în temeiul unui act de dispunere a expertizei judiciare, conducătorul instituției de expertiză judiciară, cu acordul și informarea ordonatorului expertizei judiciare, să poată să întocmească câte un raport de expertiză pentru fiecare obiect/ întrebare sau grup de obiecte/întrebări, cu condiția că acest fapt va reduce termenul de examinare a cauzei la etapa urmăririi penale.

*Potrivit Art. II din proiect, prevederile legii vor intra în vigoare peste o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, conform regulii generale. Totodată, având în vedere necesitatea elaborării cadrului subordonat legii, care urmează să reglementeze procedura de desfășurare a examenului de calificare a experților judiciari și de evaluare a acestora, prevederile art. 43 și art. 55 vor intra în vigoare după 6 luni de la data intrării în vigoare a legii. Or, în condițiile actuale, având în vedere numărul redus de experți judiciari, este necesară asigurarea continuității procesului de admitere în profesie a acestora. Respectiv, accederea în profesie a experților judiciari, până la dezvoltarea noului mecanism de accedere în profesie se va asigura în conformitate cu prevederile actuale ale legii.*

### 3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

A fost analizată opțiunea „a nu face nimic”, ceea ce presupune lipsa intervenției în cadrul normativ.

În ipoteza acestei opțiuni, problematica identificată în sistemul actual de expertiză judiciară, reflectată la compartimentul 2.2. al acestei note nu doar că se va menține, însă chiar va avansa. Respectiv, fără o intervenție, termenul de efectuare a expertizelor judiciare se va extinde cu încă cel puțin un an datorită:



- volumului în creștere a solicitării de efectuare a expertizelor;
- lipsei accederii în funcția de expert judiciar a noilor candidați;
- pensionării experților judiciari care deja au o vârstă înaintată.

Neschimbarea situației contribuie nu doar la majorarea termenului de efectuare a expertizelor judiciare dar și la creșterea duratei de examinare a cauzelor civile și penale în instanțele de judecată. În ipoteza acestei opțiuni, crește riscul de condamnări la CEDO pentru neexaminarea cauzelor în termeni rezonabili, calitatea cercetărilor în procesul de efectuare a expertizelor judiciare se va minimiza datorită volumului enorm de expertize judiciare în creștere raportat la numărul de experți judiciari. În consecință numărul plângerilor de la cetățeni/justițiabili se va majora, nemulțumirea generală în societate va crește.

#### 4. Analiza impactului de reglementare

##### 4.1. Impactul asupra sectorului public

În sectorul public, impactul reglementărilor se va resimți în activitatea:

##### 1. Experților judiciari

Facilitarea accederii în profesie va contribui la creșterea numărului de experți judiciari, implicit minimizarea volumului de muncă și a termenului de efectuare a expertizelor judiciare.

##### 2. Instanțelor judecătorești

În calitate de ordonatori/beneficiari ai expertizelor judiciare, instanțele judecătorești/judecătorii, odată cu recepționarea rapoartelor de expertiză, vor examina mai rapid cauzele, îmbunătățind calitatea actului de justiție dar și a imaginii justiției în partea ce se referă la evitarea tergiversării examinării cauzelor din motivul recepționării tardive a rapoartelor de expertiză.

##### 3. Organelor de urmărire penală/procuraturi

Odată cu minimizarea termenului de efectuare a expertizei judiciare, stabilirea adevărului va fi posibilă într-un termen rapid ceea ce va avea un impact semnificativ în activitatea organelor de urmărire penală/procuraturii la luarea deciziilor pe dosarele din gestiune.

##### 4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Pentru implementarea proiectului legii pentru modificarea Legii nr. 68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar **nu sunt necesare cheltuieli financiare suplimentare**. Cu toate că proiectul prevede la art. 43 alin. (6) că: „*Membrii Comisiei de calificare, inclusiv cei desemnați din rândul funcționarilor publici beneficiază, pentru fiecare ședință la care participă, de o indemnizație echivalentă cu a zecea parte din salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul în curs, achitată din contul mijloacelor financiare alocate Ministerului Justiției, respectiv instituției publice de expertiză judiciară din bugetul de stat, însă nu mai mult decât pentru trei ședințe pe lună.*”, menționăm că aceste prevederi au fost introduse în Legea nr. 68/2016 prin Legea nr. 138/2024. Modificările operate prin actualul proiect țin de modul de formare a Comisiei de calificare, însă în ceea ce privește remunerarea membrilor comisiilor, cadrul normativ deja este în vigoare prin legea citată.

Menționăm că, actualmente Comisia de calificare și evaluare a experților judiciari se constituie în componență diferențiată (ad-hoc) pentru fiecare expert judiciar într-o singură specialitate. Respectiv, în componența a unui număr de 9 membri ai Comisiilor, statul achită pentru fiecare ședință la care participă membrul, o indemnizație echivalentă cu a zecea parte din salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul în curs, achitată din contul mijloacelor financiare alocate Ministerului Justiției din bugetul de stat, însă nu mai mult decât pentru trei ședințe pe lună.

Practica denotă că din cei 9 membri mai mult de 3 ședințe anuale întrunește doar membrul din oficiu - directorul Centrului Național de Expertize Judiciare (autoritate administrativă din subordinea Ministerului Justiției), care de drept este și președintele Comisiei de calificare și



evaluare. Ceilalți 8 membri: dintre care 6 experți judiciari, de regulă, sunt toți diferiți în funcție de specialitatea în care se solicită calificarea și nu depășesc mai mult de 3 ședințe anuale, acestora achitându-se integral indemnizațiile pentru participare. Iar, ceilalți 2 membri reprezentanți ai mediului academic, de regulă se substituie, întrunind de asemenea câte 3 ședințe anuale, care se achită integral din bugetul de stat alocat ministerului.

Astfel, se atestă că de fapt pentru calificarea unui expert judiciar conform prevederilor la zi, statul achită prin intermediul Ministerului Justiției aproximativ 9 864 lei pentru o ședință, conform următoarei formule:

$16\,100 \text{ lei (salariul mediu pe economie pentru 2025)} \times 10 \% \text{ (cuantumul indemnizației)} = 1610 \text{ lei}$

$9 \text{ (membri ai Comisiei de calificare)} \times 1610 \text{ lei} = 14\,490 \text{ lei}$  (total pentru o singură ședință a membrilor) pe zi, în care se califică de regulă un singur expert judiciar.

În acest context, proiectul propune o nouă procedură de calificare potrivit căreia Comisia de calificare se va forma prin ordinul conducătorului instituției publice de expertiză judiciară și se va compune din 5 membri cu durata mandatului de 4 ani, numărul acestora se va minimiza de la 9 la 5 membri. Or, indiferent de numărul de comisii din fiecare instituție publică de expertiză judiciară, componența comisiilor nu se va mai raporta la specialitatea în care candidatul dorește să obțină licența de expert judiciar. Respectiv, la ședințele Comisiei de calificare se vor califica mai mulți experți judiciari, iar numărul ședințelor nu va depinde de specialitatea în care se califică candidatul în profesia de expert judiciar.

#### 4.3. Impactul asupra sectorului privat

Reducerea termenelor de expertiză judiciară va facilita accesul sectorului privat la justiție prin intermediul soluționării cauzelor în instanțele de judecată în termene mai reduse.

Suplimentar, reducerea termenilor de efectuare a expertizelor în legătură cu majorarea numărului de experți judiciari, va contribui la minimizarea riscurilor financiare, evitându-se achitarea pentru urgentarea efectuării expertizelor judiciare, dar și a altor costuri generate de durata îndelungată a proceselor.

#### 4.4. Impactul social

##### 4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

##### 4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

*Nu este aplicabil.*

#### 4.5. Impactul asupra mediului

*Nu este aplicabil.*

#### 4.6. Alte impacturi și informații relevante

*Nu este aplicabil.*

### 5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE

*Nu este aplicabil.*

#### 5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională

*Nu este aplicabil.*

#### 5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE

*Nu este aplicabil.*

### 6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

Conform prevederilor art. 20 al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative elaborarea prezentului proiect de lege a fost demarată odată cu publicarea pe pagina web-oficială a Ministerului Justiției la compartimentul „Transparența decizională”, directoriul „Proiecte de acte normative”, „Registrul proiectelor de acte normative” a [Anunțului privind continuarea procesului de elaborare a proiectului de Lege pentru modificarea Legii nr. 68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar. \(nr. de ordine 782\).](#)

Proiectul a fost consultat pe larg cu toți subiecții interesați, inclusiv toate instituțiile publice de expertiză judiciară, instanțele judecătorești și reprezentanții societății civile.

În temeiul pct. 229 din Regulamentul Guvernului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 610/2018, proiectul a fost remis în mod repetat spre avizare. În procesul de reavizare au prezentat lipsă de obiecții Oficiul Avocatului Poporului, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Finanțelor, Consiliul Superior al Procurorilor, Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea de Apel Bălți, Curtea de Apel Cahul, Curtea de Apel Chișinău, Curtea de Apel Comrat, Judecătoria Comrat, Judecătoria Strășeni, Judecătoria Chișinău și Judecătoria Căușeni. Obiecțiile și propunerile autorităților consultate repetat au fost incluse în sinteza aferentă proiectului.

Ca urmare a mai multor ședințe a grupului de lucru și a modificării versiunii proiectului care a parcurs etapa avizării repetate, dar și a expertizării anticorupție, proiectul a fost supus celei de-a treia runde de consultări cu instituțiile de expertiză judiciară. În context, proiectul a fost expediat repetat și către Centrul Național Anticorupție, pentru a fi supus unei noi expertize anticorupție. Argumentele autorului proiectului la recomandările/obiecțiile formulate în avizele instituțiilor publice de expertiză judiciară și în raportul de expertiză anticorupție au fost incluse în sinteza aferentă proiectului.

## **7. Concluziile expertizelor**

Concluzia rapoartelor de expertiză anticorupție a fost expusă detaliat în sinteza aferentă proiectului.

## **8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent**

Urmare a adoptării proiectului de lege va fi necesară elaborarea și adoptarea cadrului normativ subsidiar.

## **9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ**

Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ sunt:

- Elaborarea cadrului subsidiar;
- Acreditarea corespunzătoare a furnizorilor de expertiză judiciară.

**Ministru**

**Veronica MIHAILOV-MORARU**